

Uppdrag att etablera ett nationellt ramverk för grunddata inom den offentliga förvaltningen

Diarienummer: I2019/03307/DF, I2019/01361/DF (delvis), I2019/01412/DF, I2019/01447/DF

Delrapport 2020-02-28

DIGG:s ärendenummer: AD 2019:585

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund	1
1.2	Uppdraget	2
1.3	Avgränsningar.....	3
2	Övergripande långsiktig plan 2021-2023	3
2.1	Kostnad, finansiering, nytta	4
2.1.1	<i>Kostnad nationellt ramverk.....</i>	<i>4</i>
2.1.2	<i>Kostnad grunddatadomäner.....</i>	<i>6</i>
2.1.3	<i>Finansiering.....</i>	<i>8</i>
2.1.4	<i>Samhällsekonomisk nytta.....</i>	<i>8</i>
2.2	Övergripande säkerhetsbedömning.....	9
2.2.1	<i>Identifierade risker vid riskworkshop</i>	<i>9</i>
2.2.2	<i>Sekretess</i>	<i>10</i>
2.3	Analys av obligatorium.....	10
2.4	Avgiftsfrihet.....	11
2.5	Förhållande till EU-lagstiftning, infrastruktur och standarder	13
3	Bilaga 1 Huvudsakliga risker initial riskworkshop.....	14

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Den 30 april 2019 överlämnades slutrapporten Uppdrag om säker och effektiv tillgång till grunddata¹ till regeringen.

Inom ramen för uppdraget användes grunddata för att beskriva *uppgifter, inom offentlig förvaltning, som flera aktörer har behov av och som är viktiga i samhället.*

Som en del i uppdraget genomfördes en behovsanalys med syfte att identifiera behov av och nytta med grunddata. Några av de nyttor som identifierades var att aktörer ges tillgång till standardiserade grunddata med känd åtkomlighet, kvalitet och aktualitet, tillgång till grunddata skapar en potential för effektivisering samt bättre kontroll och styrning och att digitaliseringen av de offentliga processerna underlättas och påskyndas.

Erfarenheter från andra länder visar på att det finns stora positiva samhällsekonomiska effekter kopplat till ett tillgängliggörande och avgiftsfritt användande av grunddata. Nyttorna realiserar främst i form av besparingar när det kommer till minskning av administrativ börda, minskade kostnader och tidsvinster.

Myndigheterna enades om tre egenskaper för standardiserade grunddata:

- Grunddata identifierar eller beskriver kärnobjekten i samhällsprocesser, till exempel person, företag och fastighetsinformation och geografisk information (även kallat geodata)
- Grunddata används i samhällsprocesser av flera aktörer
- Grunddata har ett tydligt beskrivet skyddsvärde.

Myndigheterna föreslog också ett antal gemensamma principer och riktlinjer för standardiserat grunddata. Exempel på principer är

- Grunddata ska hämtas från källan

¹ Bolagsverket, DIGG, Lantmäteriet, Skatteverket, *Uppdrag om säker och effektiv tillgång till grunddata*, Sundsvall, 2019, <https://www.digg.se/globalassets/slutrapport---uppdrag-om-saker-och-effektiv-tillgang-till-grunddata.pdf>, läst 2020-02-10

- Grunddata ska leva upp till fastställda krav gällande informationens tillgänglighet, interoperabilitet, kvalitet, informationssäkerhet och aktualitet
- Grunddata ska vara nationellt avgiftsfria inom offentlig förvaltning.

Exempel på riktlinjer är

- Tillgängliggörande av grunddata ska styras av användarbehov
- Tillgängliggörande sker i en formell process
- Grunddataarbetet ska harmoniseras mot EU:s grunddataarbete.

För att tydliggöra ansvaret för och öka standardiseringen av grunddata föreslogs att ett nationellt ramverk för grunddata etableras, dessutom föreslogs att grunddatadomäner etableras för, i ett första steg, företag, person och fastighetsinformation och geografisk information.

1.2 Uppdraget

Enligt regeringsbeslut² 11 december 2019 uppdrogs åt Bolagsverket, Lantmäteriet, Myndigheten för digital förvaltning (DIGG), Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) samt Skatteverket att tillsammans etablera ett nationellt ramverk för grunddata inom den offentliga förvaltningen, i enlighet med de förslag som lämnats i slutrapporten från uppdraget om säker och effektiv tillgång till grunddata. Myndigheten för digital förvaltning ska leda arbetet.

Förutom att etablera ramverket och grunddatadomänerna ska bland annat en långsiktig plan för arbetet tas fram.

En första övergripande version av planen ska delredovisas till Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet) senast den 1 mars 2020. Föreliggande delrapport är denna plan. Delrapporten syftar till att visa på fortsatt utveckling av det nationella ramverket för grunddata efter att det aktuella arbetet under 2020 med att etablera det nationella ramverket och de tidigare nämnda grunddatadomänerna genomförts. Under 2020 kommer också samtal inledas med fler tänkbara grunddatadomäner. Både under arbetet 2020 och på lång sikt kommer uppdragets

² Regeringen, *Uppdrag att etablera ett nationellt ramverk för grunddata inom den offentliga förvaltningen*, Stockholm, 2019, https://www.regeringen.se/4afa4f/contentassets/097e6a7f08834130bda064ed9f5b5115/uppdrag-att-etablera-nationellt-ramverk-for-grunddata-inom-den-offentliga-forvaltningen_bolagsverket.pdf, läst 2020-02-10

leveranser i form av överenskomna egenskaper, principer och riktlinjer för grunddata innebära att det ställs krav på offentliga aktörer att arbeta med data som en strategisk resurs, vilket innebär att hantera de data de förvaltar som en tillgång och ha systematiska arbetssätt för det. Den slutliga långsiktiga planen kommer att redovisas vid slutrapporteringen senast den 31 januari 2021.

1.3 Avgränsningar

I uppdraget ingår att beakta arbetet som görs inom Lantmäteriets uppdrag med att analysera budgetära konsekvenser av myndigheters tillgängliggörande av värdefulla datamängder³. Lantmäteriet ska delrapportera dessa uppgifter senast 8 maj 2020. Vid tidpunkten för delrapportering av detta uppdrag föreligger endast delar av underlagen som avser de budgetära konsekvenserna av avgiftsfritt informationsutbyte varför dessa kan komma att ändras.

I delrapporten för Uppdrag att etablera en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte beskrivs byggblocket Metadatahantering. Det finns täta kopplingar mellan det byggblocket och detta uppdrag. Grunddata kommer att beskrivas med gemensam metadata och täta avstämningar kommer att ske mellan uppdragen.

2 Övergripande långsiktig plan 2021-2023

Det som beskrivs i denna övergripande långsiktiga plan förutsätter att det kommer täckning för de kostnader som anges. Arbetet kan inte genomföras enligt plan om inte så sker.

2021

Uppbyggnad av nationellt ramverk för grunddata

Det nationella ramverket för grunddata som etablerats under 2020 ska byggas upp, organiseras och bemannas. Bemanningen består dels av en funktion på DIGG samt

³ Regeringen. *Uppdrag att analysera budgetära konsekvenser av myndigheters tillgängliggörande av värdefulla datamängder*, Stockholm, 2019, <https://www.regeringen.se/4adaa5/contentassets/7b085f669b1c4a4db2ffdb43992d454c/uppdrag-att-analysera-budgetara-konsekvenser-av-myndigheters-tillgangliggorande-av-vardefulla-datamangder.pdf>, läst 2020-02-18

deltagande från ingående myndigheter i grunddatadomänerna. Se vidare under 2.1.1 nedan.

Fortsatt etablering av grunddatadomäner

De tre grunddatadomänerna företag där Bolagsverket är ansvarigt, fastighetsinformation och geografisk information där Lantmäteriet är ansvarigt och person där Skatteverket är ansvarigt fortsätter att etableras i respektive myndighets ordinarie verksamhet. Nya grunddatadomäner identifieras och anslutning av dem påbörjas. Två nya grunddatadomäner beräknas ansluta.

Vidareutveckla principer och riktlinjer

De principer och riktlinjer som slagits fast under uppdraget 2020 förvaltas av DIGG och behov av revidering tas upp årligen tillsammans med grunddatadomänansvariga myndigheter.

Vidareutveckla samarbetsformer och anslutningsmetodik

Mötesfrekvens, samarbetsverktyg och organisering som föreslagits i uppdraget utvärderas och vidareutvecklas löpande. Anslutningsprocess för nya grunddatadomäner förfinas och anpassas utifrån behov under ledning av DIGG i samarbete med befintliga grunddatadomäner.

2022–2023

Vidareutveckla principer och riktlinjer samt förvaltning och vidareutveckling av nationellt ramverk sker fortsatt.

Anslutning av nya grunddatadomäner sker enligt de processer som tagits fram. Tre till fem nya grunddatadomäner beräknas ansluta.

2.1 Kostnad, finansiering, nytta

2.1.1 Kostnad nationellt ramverk

Aktör	2021	2022	2023
DIGG	8 150	7 900	7 900
Bolagsverket	1 200	1 200	1 200
Lantmäteriet	1 200	1 200	1 200

Aktör	2021	2022	2023
Skatteverket	1 200	1 200	1 200
MSB	1 200	1 200	1 200

Tabell 1 Kostnader nationellt ramverk tusental kronor.

I arbetet med att etablera ett nationellt ramverk behöver en funktion upprättas på DIGG bestående av kompetenser som uppdragsledare, jurist, informations- och it-arkitekt, kravställare, kommunikatör, informationssäkerhetssamordnare, arkivarie och systemutvecklare. Kompetenserna kan inledningsvis utgöras av konsulter men på sikt behövs egna resurser. Det behövs också modelleringsverktyg och lagringsplats för modeller. Grunddatawebbplatsen behöver underhållas och det behöver göras kommunikationsinsatser kring den. En organisation för samordning och publicering behöver inrättas och möten behöver hållas med befintliga och kommande grunddatadomäner.

En viktig förutsättning för att grunddata ska kunna utbytas med medlemsländerna är att det svenska grunddataarbetet harmoniseras mot EU:s grunddataarbete och andra tillämpliga standarder.

Det nationella ramverket behöver därför förhålla sig till EU-gemensam lagstiftning och infrastruktur, EU-principer som "interoperability by default", Tallindeklarationen⁴ och EIF⁵ (European Interoperability Framework), Svenskt ramverk för digital samverkan⁶ samt andra nationella och internationella standarder. Flera olika grunddatainitiativ finns redan bland medlemsländerna, bland annat i Danmark, Nederländerna och Belgien, och dessa behöver uppdraget förhålla sig till.

EU-kommissionens ISA² program bör användas som vägledning i metoder och referensmodeller.

⁴ Europeiska kommissionen, *Tallinn Declaration on eGovernment*, Bryssel, 2017, http://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=47559, läst 2020-02-26

⁵ Europeiska kommissionen, *Europeiska interoperabilitetsramen – genomförandestrategi*, Bryssel, 2017, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017DC0134&from=EN>, läst 2020-02-26

⁶ DIGG - Myndigheten för digital förvaltning, *Svenskt ramverk för digital samverkan 1.3*, Sundsvall, 2020, <https://www.digg.se/globalassets/svenskt-ramverk-for-digital-samverkan-1.3.pdf>, läst 2020-02-26

Det rättsliga arbetet består av att bland annat utreda behovet av tydligare rättslig grund för etableringen av det nationella ramverket, överväga behov av föreskriftssätt för myndigheter med förvaltningsansvar för ramverket samt ta fram och ge rättsligt stöd och vägledning till aktörer som arbetar med att ta fram ramverket. Om ett rättsligt beredningsorgan inte inrättas finns det behov av att även etablera samverkansformer med Regeringskansliet, så att kommande regelutveckling kan koordineras och genomföras samlat för samtliga myndigheter som ska följa ramverket.

För MSB så handlar arbetet om att tillsätta resurser för att samordna och stödja med informationssäkerhetskompetens utifrån ett nationellt perspektiv och med samhällets säkerhet och krisberedskap som utgångspunkt. De specifika myndigheter som ingår i arbetet har redan idag ett ansvar för sitt informationssäkerhetsarbete, men att samordna och stödja i gemensamma säkerhetsfrågor kräver resurser som annars inte kommer vara givna. Samordningen ska också ske med närliggande uppdrag, såsom uppdraget om ett säkert och effektivt elektroniskt informationsutbyte inom den offentliga sektorn.

2.1.2 Kostnad grunddatadomäner

Grunddatadomän	2021	2022	2023
Företag, personal och resor	4 600	4 600	4 600
Företag, it-utveckling	3 900	7 400	8 900
Fastighetsinformation och geografisk information	4 000	4 000	4 000
Person	2 000	2 000	2 000

Tabell 2 Kostnader grunddatadomäner tusental kronor.

I arbetet med att etablera grunddatadomänerna kommer en organisation per domän att etableras och bemannas. Domänerna ska följa det nationella ramverket och etablera sina arbetssätt med de aktörer som ingår i respektive domän.

Vid framtagande av domänspecifika ramverk kommer det rättsliga arbetet innebära att göra bedömningar av informationen i domänerna, så att de lösningar som tas fram följer gällande rätt, samt att dokumentera och beskriva de rättsliga förutsättningarna på ett enhetligt sätt för domänerna. Därutöver ska det utredas

vilka gemensamma avtalsmodeller, krav och villkor som kan tillämpas för att ramverket ska följas i praktiken.

Inom grunddatadomänen för företag kommer Bolagsverket, SCB och Skatteverket att samarbeta. Efter etablering kommer myndigheterna att vidareutveckla arbetet i domänen och tillgängliggörandet av grunddata. Kostnaderna för detta arbete omfattar styrning, administration, anslutning av nya konsumenter och support till konsumenter av grunddata. För domänens arbete bedöms resurserna till 4 årsarbetskrafter.

Bolagsverkets tekniska lösningar klarar dagens behov. Vid en etablering av avgiftsfri grunddatadomän för hela den offentliga förvaltningen ökar antalet konsumenter av grunddata. Bedömningen är att nya tekniska lösningar måste tas fram för att möta framtida behov och svara mot antalet transaktioner av grunddata. Dessa it-tjänster kommer att utvecklas under perioden 2021-2023. It-utveckling är i linje med, och en del av, den utveckling som krävs för att möjliggöra förändringar till följd av ny PSI-lagstiftning. Kostnader för utveckling, drift och förvaltning presenteras på separat rad i tabell 2. Från 2024 bedöms de årliga kostnaderna vara 10 miljoner kr.

Skatteverkets kostnader består av lönekostnader, möten och resor i samband med att etablera domänen person.

Lantmäteriets kostnader består av lönekostnader, möten och resor i samband med att etablera domänen fastighetsinformation och geografisk information. Eftersom fastighetsinformation och geografisk information är så olika informationsslag behövs två personer för etableringen.

Styrning kräver inga extra pengar då befintligt geodataråd⁷ kan nyttjas för att styra domänen.

I regeringsuppdraget Etablera en digital infrastruktur för tillgängliggörande av standardiserade dataset i samhällsbyggnadsprocessen⁸ pågår arbete med att ta fram

⁷ Geodatarådet är tillsatt av regeringen och består av ett antal myndigheter och organisationer som ger råd i frågor som rör Lantmäteriets samordningsroll för geodata.

⁸ Regeringen, *Uppdrag att etablera en digital infrastruktur för tillgängliggörande av standardiserade dataset i samhällsbyggnadsprocessen*, Stockholm, 2020,

nationella specifikationer för vissa teman inom domänen fastighets- och geografisk information, byggnad och detaljplan. Resultat från det arbetet kommer att ingå i det domänspecifika ramverket.

2.1.3 Finansiering

Uppbyggnad bör finansieras med anslag för att täcka intäktsbortfall för avgiftsfria grunddata.

Ekonomistyrningsverket föreslog i sin rapport⁹ från 2017 att avgiftsfrihet för grunddata skulle finansieras från anslag 1:1 Kommunalekonomisk utjämning inom utgiftsområde 25. Sveriges kommuner och regioner ansåg enligt rapporten att det skulle behövas en grundligare analys och att olika finansieringsalternativ bör bedömas utifrån en helhetsbedömning av kostnader och nyttor i samhället. Ekonomistyrningsverket såg inte att det var möjligt inom ramen för uppdraget.

Uppdraget föreslår att avvakta Ekonomistyrningsverkets uppdrag att lämna förslag till en kostnadseffektiv och hållbar utveckling av förvaltningsgemensam digital infrastruktur¹⁰ innan förslag till finansiering lämnas för vidareutveckling av det nationella ramverket för grunddata

2.1.4 Samhällsekonomisk nytta

I slutrapporten för det tidigare uppdraget avsnitt 4.4 Samhällsekonomiska effekter¹¹ redovisades att beräkningar från andra länder som genomfört reformer gällande grunddata visar på stora positiva effekter kopplat till ett tillgängliggörande och avgiftsfritt användande av grunddata. Nyttorna realiseras främst i form av besparingar när det kommer till minskning av administrativ börda, minskade kostnader, tidsvinster och indirekta effekter såsom högre kvalitet

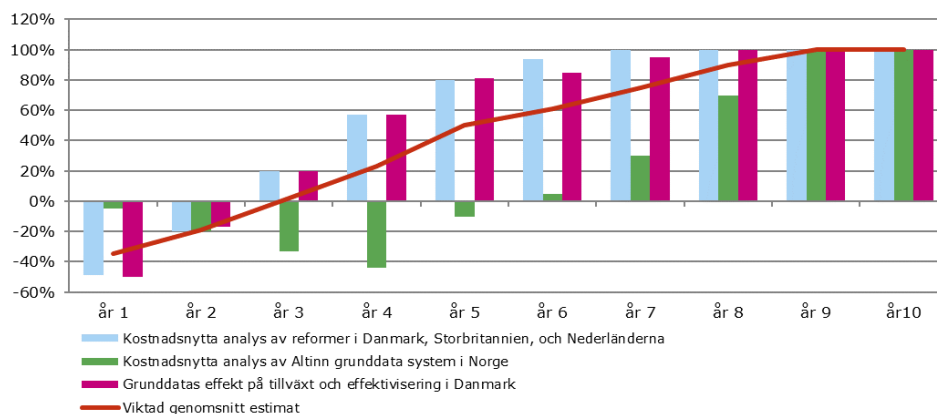
https://www.lantmateriet.se/contentassets/daddf8c4ead1414a89969d345191659d/1m2020_002393-uppdrag-att-etablera-en-digital-infrastruktur-for-tillgangliggorande-av-standardiserade-dataset-i-samhallsbyggnadsprocessen.pdf, läst 2020-02-14

⁹ Ekonomistyrningsverket, *Ny finansieringsmodell för grunddatautbyte mellan statliga myndigheter samt kommuner och landsting (ESV 2017:54)*, Stockholm, 2017, <https://www.esv.se/contentassets/aea8c4e150a94ace8ce12b68b03d1c6a/rapport---nyfinansieringsmodell-for-grunddatautbyte-mellan-statliga-myndigheter-samt-kommuner-och-landsting.pdf>, läst 2020-02-13

¹⁰ Regeringen, *Uppdrag att lämna förslag till en kostnadseffektiv och hållbar utveckling av förvaltningsgemensam digital infrastruktur*, Stockholm, 2019, <https://www.regeringen.se/4aea76/contentassets/bf8909e267b54ed5bcdd207ea04c63cc/uppdrag-att-lamna-forslag-till-en-kostnadseffektiv-och-hallbar-utveckling-av-forvaltningsgemensam-digital-infrastruktur.pdf>, läst 2020-02-18

¹¹ Bolagsverket, DIGG, Lantmäteriet, Skatteverket, *Uppdrag om säker och effektiv tillgång till grunddata s 20ff*, Sundsvall, 2019, <https://www.digg.se/globalassets/slutrapport---uppdrag-om-saker-och-effektiv-tillgang-till-grunddata.pdf>, läst 2020-02-07

samt säkrad tillgång. Beräkningarna visar att nyttorna överstiger kostnaderna efter i genomsnitt 3–5 år och att full samhällsekonomisk effekt av en reform uppnås först efter 9-10 år. Merparten av den samhällsekonomiska nyttan realiseras i den privata sektorn.

Figur 1 Kostnadsnyttoanalyser i ett urval av länder avseende nationella grunddata.

Det hänvisas också till Lantmäteriets beräkningar att de årliga potentiella ekonomiska fördelarna i samhällsbyggnadsprocessen vid användningen av geodata är mellan 22,5 – 42,6 miljarder för det svenska samhället.

2.2 Övergripande säkerhetsbedömning

Av planen ska det vidare framgå hur utveckling och förvaltning av det föreslagna nationella ramverket och de etablerade grunddatadomänerna kan säkerställa att kraven på säkerhetsskydd och informationssäkerhet, offentlighet och sekretess samt dataskydd och skyddet för den personliga integriteten efterlevs.

Regelverken, t.ex. MSB:s föreskrifter om informationssäkerhet, liksom verksamhetens och målgruppernas behov ställer krav på ett systematiskt och riskbaserat informationssäkerhetsarbete. Detta ska säkerställa att rätt säkerhetsåtgärder vidtas för att uppnå ändamålsenlig nivå av konfidentialitet, riktighet, tillgänglighet och spårbarhet i informationshanteringen. En tillräcklig informationssäkerhet ses som en förutsättning för att avsedda grunddatatjänster kan tillhandhållas på planerat sätt.

2.2.1 Identifierade risker vid riskworkshop

Vid genomförd initial riskworkshop identifierades tre huvudsakliga risker som listas här:

- Aggregerade och ackumulerade data
- Kort tid för eftertanke och riskidentifiering
- Fel i källdata

För att ta del av detaljer i identifierade risker, se bilaga 1 Huvudsakliga risker initial riskworkshop.

2.2.2 Sekretess

Modellbeskrivningar för olika informationsteman inom de utpekade domänerna planerar uppdraget att göra digitalt tillgängliga. Med anledning av detta har det uppkommit en fråga om den information som tillhandahålls i modellbeskrivningarna i sig skulle kunna omfattas av sekretess enligt OSL (Offentlighets- och sekretesslag (2009:400)).

Sekretessreglerade uppgifter kan förekomma i de utpekade domänerna men utgångspunkten i arbetet med modellbeskrivningarna är att dessa inte ska innehålla uppgifter som är sekretessreglerade. Det bör dock understrykas att ansvaret för att en sekretessbelagd uppgift inte röjs vilar på den myndighet som lämnar uppgifter i det enskilda fallet och att frågan om uppgifter som ska ingå i modellbeskrivningarna är sekretessbelagda inte kan avgöras på förhand.

Det som kan konstateras i nuläget är att en förutsättning för att modellerna ska kunna tillgängliggöras är att de inte innehåller sekretessbelagda uppgifter och att OSL därmed måste beaktas när ett informationstema ska beskrivas i en modell. Det bör vidare säkerställas att sådana beskrivningar sker på en lämplig abstraktionsnivå mot bakgrund av allmänna överväganden kring risk och säkerhet vid informationshantering.

2.3 Analys av obligatorium

En analys ska göras om det bör vara obligatoriskt för hela eller delar av den offentliga förvaltningen att följa vissa krav på hantering av grunddata

Vid införande av ett gemensamt ramverk för hantering av grunddata behöver frågan om den offentliga förvaltningens följsamhet mot ramverket analyseras och konsekvensbedömas. Analysen ska innehålla vilka delar som kan eller ska vara obligatoriska, respektive valfria, för vilka aktörer, och vid vilka förutsättningar, samt vilka konsekvenser valfrihet respektive obligatorium får för samhället.

I ramverk för hantering av grunddata ingår även att underlätta användning av grunddata. Användningsaspekten påverkas bland annat av juridiska

förutsättningar att dela uppgifter mellan olika aktörer men även informationssäkerhetsbehoven behöver hanteras. Behovs- och konsekvensanalysen av följsamhet mot ramverket kommer därför att genomföras i nära samarbete med analys om behov av författningsförslag.

2.4 Avgiftsfrihet

Inom ramen för att etablera nationellt ramverk samt grunddatadomäner ska analys angående vilka åtgärder som krävs för att göra grunddata inom utpekade grunddatadomäner avgiftsfria inom hela den offentliga förvaltningen genomföras.

Med avgiftsfria data avses information vars tillhandahållande är villkorat, men utan avgift för slutanvändaren.

Villkoren kan variera beroende på de aktuella datamängderna, men ett första steg är att undersöka vem som begär informationen och vilket lagstöd man har för att ta del av informationen.

Generellt styrs myndigheters uttag av avgifter i sina uppdrag och verksamheter av avgiftsförordningen (1992:191) och 3 § anger att en myndighet bara får ta ut avgifter för varor och tjänster som den tillhandahåller om den rätten framgår av lag, förordning eller särskilt beslut av regeringen. Huruvida man skriver in en rätt eller skyldighet att ta ut avgifter varierar däremot.

Om en myndighet är skyldig att ta ut avgifter, i sin myndighetsinstruktion eller motsvarande, för tillhandahållande av grunddata kan det bli svårt att förena med ett beslut om att tillgängliggöra samma information avgiftsfritt.

Lantmäteriet

Merparten av Lantmäteriets tillhandahållande till andra offentliga aktörer sker genom Geodatasamverkan. I Geodatasamverkan finns ett användaravtal som underlättar tillgången till avgiftsbelagda geodata från flera myndigheter (Lantmäteriet, Sveriges geologiska undersökning (SGU) och Sjöfartsverket). Avtalet ger tillgång till ett samlat utbud mot en årsavgift.

Lantmäteriets totala intäkter från offentlig verksamhet 2019 uppgick till 72 miljoner kronor varav intäkter från Geodatasamverkan var knappt 70 miljoner kronor. Ett eventuellt avgiftsbortfall om datamängderna skulle tillgängliggöras avgiftsfritt skulle få stora konsekvenser för myndighetens verksamhet.

Arbetet inom Lantmäteriets uppdrag att analysera budgetära konsekvenser av myndigheters tillgängliggörande av värdefulla datamängder (dnr I2019/01415/DF) ska särskilt beaktas i uppdraget.

Bolagsverket

Bolagsverket förser idag ett antal aktörer med grunddata om företag via filöverföring och xml-produkter, gratis till statliga myndigheter sedan 2017 och via försäljning till övriga aktörer.

För Bolagsverket bedöms den minskade intäkten, avgiftsfritt till kommuner och regioner, öka succesivt under perioden 2021 – 2023. Anledningen är att samhällsprocesser och beteenden kommer att förändras över tid och Bolagsverket fortsatt kommer att sälja information. Efter 2023 beräknas minskade intäkter vara 4 miljoner kr per år. SCB förser inte statliga myndigheter med avgiftsfri grunddata. När grunddata domänen har etablerats beräknas SCBs intäktsbortfall till 18,9 miljoner kr per år.

Skatteverket

Skatteverket tillhandahåller folkbokföringsuppgifter till offentliga aktörer via informationstjänsten Navet. Endast behöriga kunder (statliga myndigheter, regioner och kommuner) kan teckna avtal med Navet. Navet är sedan 2017 helt kostnadsfri för statliga myndigheter.

Navets intäkter för 2018 var 15,9 miljoner kr, varav 10,3 miljoner är intäkter från regioner och kommuner och övrig del är finansierat av anslag.

Aktör	2021	2022	2023
Bolagsverket	0	1 100	2 000
Statistiska centralbyrån ¹²	18 900	18 900	18 900

¹² Enligt förordningen (1984:692) ska SCB ta ut avgifter för uttag ur registret och dessa avgifter ska vara med och finansiera produktion, framställning och registervård av företagsregistret motsvarande 60 % av kostnaden. Övriga 40 % finansieras idag med anslag. Genom att istället helt anslagsfinansiera registret, och därmed ändra förordningens krav om att avgifter ska tas ut, kan registret spridas fritt i samhället, både till myndigheter och privata aktörer.

Aktör	2021	2022	2023
Skatteverket	10 300	10 300	10 300
Lantmäteriet ¹³ Fastighetsinformation	47 000	47 000	47 000
Lantmäteriet Geografisk information	25 000	25 000	25 000

Tabell 3 Intäktsbortfall vid avgiftsfrihet för offentlig förvaltning tusental kronor.

2.5 Förhållande till EU-lagstiftning, infrastruktur och standarder

Det ska även framgå hur det nationella ramverket förhåller sig till EU-gemensam lagstiftning och infrastruktur kopplat till grunddata, samt nationella och internationella standarder.

Under arbetet med att etablera det nationella ramverket kommer ett flertal EU-rättsakter och kompletterande svensk lagstiftning, eller genomförandelagstiftning, att behöva beaktas. Det rör sig till exempel om Single Digital Gateway-förordningen¹⁴, EU:s allmänna dataskyddsförordning¹⁵, Inspire-direktivet¹⁶ och PSI-direktivet¹⁷. En omarbetad version av PSI-direktivet¹⁸ har antagits och ska vara genomförd i nationell rätt senast den 17 juli 2021.

¹³ Avser geodatasamverkan, informationsutbyte mellan offentliga aktörer, 57,2 mkr från kommuner och regioner, 13 mkr från statliga myndigheter och affärsverk.

¹⁴ Förordning (EU) 2018/1724.

¹⁵ Förordning (EU) 2016/679.

¹⁶ Direktiv 2007/2/EG.

¹⁷ Direktiv 2003/98/EG.

¹⁸ Direktiv (EU) 2019/1024.

3 Bilaga 1 Huvudsakliga risker initial riskworkshop

Aggregerade och ackumulerade data

Myndigheters ansvar vid utlämnande är begränsat till att bedöma information som myndigheten förvarar. Då olika myndigheter lämnar ut grunddata kommer en oändlig mängd aggregerade data att kunna tas fram av olika användare.

Data kan också ackumuleras över tid, vilket kan ge indikationer på förändringar.

Med aggregerade data menas sammanslagning av data som kommer från mer än en källa.

Ackumulerad data innebär att flera förekomster av samma informationstyp eller informationsmängd samlas och lagras på samma ställe, t.ex. i ett arkiv eller databas.

Lagstiftningen avseende utlämnande, sekretess och säkerhet är uppbyggd på ett sådant sätt att då varje myndighet fattat beslut om utlämnande upphör myndigheternas möjlighet till kontroll. Allmänhetens användning av utlämnade data adresseras istället i straffrättsliga regler avseende t.ex. terroristbrott och brott mot rikets säkerhet och hanteras genom Polisens och Säkerhetspolisens arbete. På detta område har myndigheterna endast viss möjlighet att via sina tekniska system och incidentrapporteringar, bistå polis och säkerhetspolis i deras arbete.

Detta resulterar i att myndigheternas respektive bedömningar inför utlämnande får central betydelse för att säkerställa att sekretess- och säkerhetslagstiftning efterlevs vid utlämnande av offentliga data.

I praktiken innebär detta att myndigheterna vid utlämnande av information förväntas arbeta förebyggande snarare än kontrollerande, vilket i sin tur leder till att myndigheterna vid bedömningen behöver förutse i vilken omfattning en enskild datamängd kan bidra till negativa konsekvenser när den aggregeras tillsammans med andra data. Detta kan en enskild myndighet svårtligen överblicka eller bedöma.

Kort tid för eftertanke och riskidentifiering

Den knappa tiden från uppdragets start till att delrapport lämnas innebär att ingen analys kan göras i någon grundlig mån. Sannolikheten att myndigheterna har identifierat merparten av risker, nödvändiga aktiviteter och åtgärder är därmed låg. Detta innebär att det under arbetets gång sannolikt kommer att identifieras aktiviteter och åtgärder som behöver hanteras och som kan vara kostnadsdrivande på ett sätt som ännu inte är känt.

Fel i källdata

Syftet med grunddata är att källdata ska kunna spridas och användas av många i många olika sammanhang. Om det uppstår ett fel hos källan så innebär en fullt utbyggd grunddatahantering att allvarliga konsekvenser kan drabba företag och enskilda när mängder av automatiserade processer nyttjar samma källa. När automatiserade processer i sin tur nyttjar data från andra automatiserade processer kan felet spridas okontrollerat i flera steg med stora konsekvenser för både den enskilde och myndigheten.